

LETO VIII.

18. JULIJA 1955.

ŠTEV. 169.

GORIŠKA FRATELANCA

Menda je komaj leto dni, odkar se je titovska "Demokratska fronta Slovencev" v Italiji preimenovala v "Socialistično fronto", pa so že objavili njen razpust. Istočasno so naročili vsem bivšim članom, naj vstopijo v italijansko socialistično skupino Cucchijs in Magnanija.

Ne zdi se nam potrebno na tem mestu posebej dokazovati, kako je zgrešena takšna politika, ki se odreka samostojnosti akcije in taktike. Tudi nas ne morejo prepričati dopovedovanja goriških titovcev, da bosta Cucchi in Magnani branila slovensko narodno manjšino. Ta dva moža sta namreč sama prešibka, da bi branila sebe, kaj pa šele tujejezično manjšino.

Tako ostaja "Slovenska demokratska zveza" edina slovenska politična organizacija na Goriškem, s katero je mogoče računati kot činiteljem.

Ni izključeno, da so se goriški titovci zatekli pod italijansko krilo tudi iz strahu, da bodo na občinskih volitvah prihodnje leto še bolj tepeni kot so bili leta 1952. Prav možno je, da vidijo v lastnem umiku, ko jim ne bo treba nastopiti z ločeno volilno listo in se pred vsem svetom izpostaviti sramoti poraza, edino možnost, da popolnoma ne izgube še tistega ugleda, ki jim je preostan. Tega jim namreč ves denar iz Jugoslavije ne more pričarati. Mar niso končno podobni razlogi odločali tudi na Koroškem, ko so se tamkajšnji titovci vrgli v naročje avstrijskim socialistom? Komunisti predobro čutijo, da ne mogli dovolj zgodaj zaznati, da se njihova politična stavba na Goriškem nevarna maje. Od dobrih tisoč glasov na občinskih volitvah leta 1948. so padli štiri leta kasneje na dobrih tisoč petsto. Mar za drugo leto upajo komaj še na kak tisoč?

Novo nastali položaj ponuja "Slovenski demokratski zvezi" zlasti to priliko, da ga izkoristi. Položaje, ki jih je dosegla pred tremi leti, je treba ojačati. Dovolj ima časa, da se na prihodnje volitve dobro pripravi: politično in organizacijsko. Zdaj je treba pluti z barbo, ko piha veter. Če so poročila točna, da so mnogi člani razpuščene Fronte razočarani nad zadnjim sklepom njenega vodstva, potem jih je s pametno in premišljeno taktiko mogoče pridobiti, da bodo v letu 1956. volili za Demokrate. Toda poslednja izjava "Slovenske demokratske zveze", ki obsoja Frontino odločitev, ugotavlja njene vzroke in poziva na združitev demokratskega življa pod znakom Lipe, bi morda bila bolj učinkovita, če bi se poslužila boljše taktike. V tem trenutku, ko so v Ljubljani, daleč proč od Gorice, odločili, kaj naj storijo komunistični sekretarji na Goriškem, je treba delati na tem, da se loči ovce od ovnov. Ne zdi se nam modro metati v isti koš voditelje in člane. Ti slednji so imeli pri stvari toliko besede kot pri oranju muha, ki je sedela na hrbtu vola, pa je mislila, da orje. Zakaj vendar očitati navadnim članom Fronte pomanjkanje narodne zavesti, politično nezrelost, narodno izdajstvo in podobno, ko pa taktično več koristi in bolj odgovarja dejstvu, če zmečemo vse blato na komunistične veljake, ki so edini dejansko krivi poslednje lumparije? Članom je treba dopovedati in določiti, kako so jih voditelji potegnili in izi

grali. Pri tem je treba posebej misliti na še trdne frontovce, ki niso komunisti, na omahljivce, na skeptike, pa na razočarance in končno od padnike ter vsakim po svoje vbrizgati demokratično cepivo.

Bitka za te zapeljane duše bo izgubljena, če se bo "Slovenska demokratska zveza" posluževala stereotipnih formul, ki so veljale za drugačne ljudi v drugačnih prilikah. Majhna nerodnost prinese lahko ve liko, nepopravljivo škodo. Mnogim razočarancem namreč utegnejo biti po tem dr. Besednjakovi "krščanski socialci" bliže kot pa Demokrati. Niko li ne smejo ti pozabiti, da imajo končno tudi nekomunistični frontovci svoj ponos, svoje osnovno prepričanje; ne smejo pozabiti, da je pot v drugi tabor navadno dolga, po ovinkih, pa je zato treba paziti, da takšnih potnikov ne odbijejo že takoj spočetka. Politično bi bilo hudo zgrešeno, če bi jim zapirali pot v demokratični tabor, ker imajo morda nekoliko bolj skrajne poglede glede socialnega vprašanja. Če gre za razočaranje širših razmer, potem je treba tudi na demokratični stra ni širših obzorij. Goriška Demokracija se bo pomladila, idejno, akcijsko in organizacijsko, če se ji bodo pridružili zmerni elementi iz razpuščene Fronte. V mnogih vprašanjih je možen kompromis. Tega ne mo re biti v vprašanju demokracije in slovenstva, dveh načel, ki si jih je "Slovenska demokratska zveza" zapisala v svoj naziv.

Ko prebiramo slovensko demokratično časopisje iz Italije se včasih vprašujemo, če more imeti njihovo pisanje kakšen večji uspeh med titovci. Prav dobro čutimo, da je treba v prvi vrsti hraniti svoje lastne ljudi in skrbeti, da še ti ne uidejo. Toda nobeno politično organizacijo ne sme zadovoljiti status quo. Stremeti mora, da s pametno politiko in propagando širi svoje vrste in pridobiva somišljenikov tam, kjer jih more edino dobiti. Ako pozabi na to, potem postane ali stoječa voda ali pa izgubi vpliv.

Kar se tiče skrbi za organizacijo pri volitvah drugo leto, upamo, da se ne bodo ponovili primeri iz leta 1953., ko 'volilni shodi niso bili potrebni'... In da bo več letakov in lepakov.

Gotovo moramo upoštevati volilne prilike, ki so daleko težje za narodno manjšino kot pa za državno večino. A prav zato opozarjamo na previdnost in modrost, ker ne smemo izgubiti nobenega slovenskega člo veka, če ga lahko pridobimo. Morda bi se goriški Demokrati kaj naučili iz izkušenj slovenskih Krščanskih demokratov na Koroškem, ki se ne morejo dvigniti nad ustaljeno število svojih pristašev. Nikakor ne bi radi videli, da bi bila tudi na Goriškem reakcija prenekaterega kmeta takšna, kot je bila na Koroškem. Ko so namreč tega hoteli prepriča-

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

ti, kako je vse gnilo in zanič v komunistični Jugoslaviji, a vendar Jugoslaviji, je trden slovenski kmet resignirano izjavil: Če pa je v Jugoslaviji tako zanič, potem sem pa rajši - Avstrijec.

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu

VLADA IN KMET

V Jugoslaviji so dvignili cene žitu, kruhu, tobaku in maščobam. Vlada je utemeljila ta odlok, češ da bodo tako vzpodbudili poljedelsko proizvodnjo, ki je bila doslej nižja od predvojne, dasi se je po drugi strani zelo povečala industrijska proizvodnja. Tako naj bi kmetje pridelali več, ker bodo dobili za pridelke več denarja. Da bi pa omogočili nabavo živil nekmetske mu prebivalstvu, bodo zato zvišali po celi državi plače, pokojnine

in otroške doklade. Kljub temu pa utegnejo biti kadilci močno prizadeti; cena tobaku v maloprodaji je za 27% višja od dosedanje. Zvišali so tudi železniško tarifo za 20 %.

Tudi letos se je hrošč spravil na krompir, bolj kot lani. Kmetje se boje, da bo vlada - podobno kot svoje čase na Holandskem - prepovedala za nekaj let saditi krompir, če se ne bo posrečilo ustaviti napačnega dalca. V tem primeru bi seveda bilo treba ves krompir uvoziti. (gs)

MED VZHODOM IN ZAPADOM - IV.

TITOVİ POGLEDI

(Od stalnih sodelavcev)

Preden pričnemo razpravljati, kako Jugoslavija gleda na vpraša = nje svojega odnosa do Vzhoda in Zapada, je treba najprej ugotoviti, za = kaj je prišlo do izključitve Komunistične partije Jugoslavije iz Komin = forma. Res je, da jugoslovanski komunisti niso izstopili iz komunistič = ne internacionale, ampak da so bili izključeni. Toda po drugi strani = ni nič manj res, da je prav stališče Jugoslavije vodilo po vsej nujno = sti do njene izključitve. Ta je namreč imela svoje vzroke in ti so bi = li po stalinističnih pojmi nekaj nezaslišanega, ako naj ne bi trpela = ugled in moč Sovjetske zveze.

Do spora in nato do izključitve je privedlo stališče jugoslovan = skih komunistov, da je Jugoslavija neodvisna država in da mora tudi Sov = jetska zveza računati z njo kot takšno. Tako do spora ni prišlo zaradi = ideoloških trenj, ker da je Jugoslavija zapustila marksistično-lenini = stično ideologijo, kot so to očitali v Moskvi. Nikakor ne! Jugoslovani = so vedno poudarjali, da ostajajo zvesti marksizmu-leninizmu, toda da = jim to ne preprečuje, da bi bila njihova država v svoji politiki neod = visna. Nasprotno: Jugoslavija se je pri obrambi svoje državne neodvi = snosti sklicevala prav na Lenina.

Na seji Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije 12. = aprila 1948., ko so obravnavali pismo Stalina in Molotova v imenu Vse = zvezne komunistične partije (boljševikov), to je obtožnico proti jugo = slovskim komunistom, je Tito takole zavračal Stalina: 'Tu ne gre za = kakšne teoretične razprave, tu ne gre za napake KPJ, za kak ideološki = odklon. Tu gre predvsem za odnos med državo in državo. Imamo pravico = govoriti s Sovjetsko zvezo kot enaki z enakimi. Nihče nima pravico manj = ljubiti svojo državo kakor Zvezo socialističnih sovjetskih republik.'

V tem leži bistvo vsega spora. Sovjetska zveza je hotela s poli = tičnim in gospodarskim pritiskom obvladati Jugoslavijo, toda Tito se = ji je uprl. Pri tem ga ni samo vodila zavest, da je predvsem sam sebi = največ pomagal na oblast, temveč je tudi smatral, da se Jugoslavija ne = more slepo ravnati po sovjetskem vzorcu in se ni mogel sprijazniti z = gospodarsko odvisnostjo od Moskve, ki je vedno bolj slabila politično = neodvisnost Jugoslavije. Vkolikor so bili ti razlogi ob samem sporu = prikriti, so se jasno pokazali v kasnejšem razvoju.

Neodvisnost

Temu načelu, tej neodvisnosti ostaja Tito zvest do danes. To smo = videli pri njegovih odnošajih z Zapadom, ko je sprejel vso pomoč pod = pogojem, da od njega ne bodo zahtevali nikakršnih notranjepolitičnih = in zunanjepolitičnih koncesij. Isto načelo pride do izraza v prijatelj = stvu z nevtralističnimi azijskimi narodi, ko se je z Nehrujem izrekel = za suverenost in neodvisnost, nenapadalnost, enakopravnost, medsebojno = spoštovanje in nevmešavanje v notranje zadeve drugih držav. Ko je šlo = za polno normalizacijo odnosov z Moskvo in ko je bil naznanjen ruski = obisk Beograda, je Tito 15. maja 1955. v Pulju poudaril, 'da se želimo = razgovarjati na enakopravni podlagi, kot neodvisna dežela, da želimo o = stati popolnoma neodvisni glede vseh svojih dejanj, da je vprašanje na = še notranje ureditve naše vprašanje in da se v to ne bo nihče vtikal = niti v Vzhoda niti z Zapada.'

To je osnova jugoslovanske zunanje politike na vseh straneh. Tito = je ostro reagiral proti Zapadu, ko so skušali vsiliti tržaški sporazum. = Ostra je bila tudi Titova reakcija, ko je Molotov namignil, da je Jugo = slavija spoznala svojo krivdo. Titov glas je močno odjeknil v Moskvi = in ta je hitro uredila stvar z izgovorom, da je bil po sredi zgolj "ne = sporazum".

Samo s tako politiko se Jugoslavija lahko uveljavlja v svetu, če drugače ne vsaj kot vztrajen sitnež, ki vseprek uči o dobrih odnošajih, medtem ko ljubosumno brani svoje lastne notranje odnošaje, češ da se drugih ne tičejo. Na zunaj bo Jugoslavija s tako politiko lahko postala odločilen činitelj na Balkanu, saj je dejansko ključ do tega ozemlja. Na njem si prisvaja vodstvo, po beograjskem obisku celo s sovjetsko pomočjo, če je to Rusom prav ali ne. Jugoslovani celo mislijo, da so zmešali Ameriki njene račune, ko je hotela napraviti Italijo za središče dozemske sile; in ne dvomijo, da je jugoslovanska politika v tem po = gledu vseč Angležem.

'Oblast, edina resničnost tega sveta'

Na znotraj jamči taka zunanja politika, da nihče ne bo vznemirjal komuniste na oblasti. Osnovno dejstvo je, da je Jugoslavija komunistična država in da so komunisti edini nosilci državne oblasti. Kot so spoznali moč svoje neodvisnosti, ki so si jo ohranili skozi težke preizkušnje in z velikimi težavami, tako so spoznali sladkost oblasti, ki so si jo priborili na težak način in se je nočejo odpovedati v korist nikakršne zapadne demokracije ali vzhodnega reda. Na oblasti hočejo ostati za vsako ceno. To je ključ in razlaga za njihove postopke.

Ker hočejo titovci ostati na oblasti in se je oklepajo z vso silo, so najprej zašli v prelom z Moskvo. Znašli so se politično in gospodarsko osamljene. Težavam, ki so sledile iz tega, se je pridružila vojaška nevarnost napada z Vzhoda. Zato so bili veseli, ko jim je Zapa = d nudi = l gospodarsko pomoč in politično oporo. Z Grčijo in Turčijo so se povezali v vojaško zvezo. Tako so premagali najhujše čase. Potem so se začeli vezati s sebi podobnimi v Aziji in končno so omehčali tudi Mo = skvo.

V beograjski deklaraciji 2. junija 1955. je Jugoslavija dobila tiho priznanje Moskve, da so imeli jugoslovanski komunisti prav. Tako ni verjetno, da bi se po tolikšni zmagi Tito podredil Kremlju; če se ni končno hotel niti Stalinu, zakaj naj bi se Hruščevu? "Ne bomo zapustili položaja, ki smo ga dosegli", je izjavil Tito. "To je popolna neodvisnost v zunanji politiki."

Izven vojne

Titovi komunisti so bili pred letom 1948. mnenja, da imajo korist od hladne vojne, ki je bila v grškem primeru dejansko že vroča. Toda ko so moskovski časi minuli, so spoznali, da je hladna vojna njim samim prav tako nevarna, kot jim je nekoč prijala. Začeli so se bati vojne. Kajti Jugoslavija bi prav lahko bila prva žrtev napada in režimu bi bili dnevi šteti. Obkrožena od sovražnih držav bi Jugoslavija vse = kakor težko ostala nedotaknjena, če bi prišlo do svetovnega požara. Prav lahko bi bila spet podvržena okupaciji in bi izgubila neodvisnost.

Zato se je Tito do zob oborožil. Kajti zanašal se je na orožje. Sklepal je, da je Jugoslavija premajhna država, da bi se lahko zanašala na svetovno javno mnenje; sovražnik bi jo pohodil, preden bi se to zganilo in kaj ukrenilo. Zato je Tito opozarjal, da mora biti sam močan, da se bo napadalec sam premislil napasti Jugoslavijo. Ker so titovci dovolj zgodaj predvideli, da bodo spremembe v sovjetskem vodstvu pri = nesle spremembo ruske taktike in torej verjetno pomiritev z Jugosla = vijo, je Tito opozarjal Zapa = d, da bo močna Jugoslavija lažje govorila z Moskvo in s sateliti, kot pa če bi bila šibka.

Iz istega namena je Tito ob obisku v Ankari sprožil predlog za ustanovitev vojaške zveze na Balkanu. Mož je dobro računal, da si mora za vsako morebitnost oskrbeti pomoč, poleg tega da se je s tem dejanjem hotel prikupiti Zapa = du in obenem ojačati svoj položaj v pogajanjih z I = talijo glede Trsta. Toda boječ se vojne, se vendar ni hotel toliko vezati, da bi bil vanjo na vsak način potegnjen. Zato je stvar tako iz = peljal, da so prav z balkanskim paktom porasli izgledi, da bi mogla o = stati Jugoslavija izven spopada med Vzhodom in Zapa = dom. To namreč do = kazuje borba okoli "avtomatizma" vojaške pomoči. Koča Popović se je bo

ril proti njemu in ne zanj, kot je zapadni tisk nejasno komentiral. Če bi Rusija napadla katero od članic Balkanske zveze, bi prišlo do obče vojne, ker bi bile vse članice Atlantske zveze po pogodbi takoj potegnjene vanjo. To bi se verjetno zgodilo tudi brez Balkanskega pakta. Če pa bi Rusija napadla kje izven Balkana in bi Turčija in Grčija bili preko Atlantskega pakta zapletene v vojno, Jugoslavija ni obvezana, da se jima pridruži. Izgovorila si je čas za premislek. Tako ima Jugoslavija od Balkanskega pakta le koristi brez posebnih obveznosti. Če bi jo Rusija pustila pri miru, bi Jugoslavija v premišljanju pridobila nekaj tednov ali mesecev in ohranila svojo moč nedotaknjeno. Lahko bi si zagotovila gotove ugodnosti, če bi pred koncem stopila na zmagovalčevo stran. V Beogradu so smatrali Balkanski pakt vse do obiska Hruščeva kot svoj največji diplomatski uspeh.

Nikakor pa Jugoslovani niso hoteli vstopiti v vojaško zvezo, ki bi omejila državno suverenost in dovolila tujim četam bivanje v Jugoslaviji. Politična nevarnost se jim je zdela prevelika. Kljub balkanski zvezi so iz političnih razlogov obsojali bloke in se niso hoteli vezati za nobenega. Ker se niso mogli vezati na Vzhod, kamor jih je gnalo podobno gledanje, se tudi niso vezali na Zapad bolj, kot jih je naganjala gola potreba. S časom so razvili svoja načela o koeksistenci, o nevarnosti blokov in o potrebi sodelovanja v svetu.

En blok jim ni odgovarjal politično in drugi ne idejno. Nujno so bili postavljeni na sredo med obema, toda to nujnost so sčasoma razvili v krepost. Strah pred vojno, ki bi mogla preprečiti obstoj komunizma v Jugoslaviji in skrajšati titovsko oblast, jim je pri tem pomagal. Povezovali so se s tistimi, ki so jih okoliščine privedle v podobno položaj; z azijskimi narodi, ki jim je Zapad v slabem spominu iz kolonialnih časov, a jih ni zajel komunizem. Tako Tito kot ti Azijci potrebujejo mir za razvoj in dvig svojih dežel.

Nevarnost osamljenosti

Tito je krenil na svoj obisk v Indijo in Birma, ki je predstavljala vrhunec tega povezovanja z Azijo, tudi iz enostavne potrebe, da prežene osamljenost. Režim potrebuje zunanje političnih uspehov, napihnje jih s propagando, za domačo uporabo. To je stara pesem vseh diktatur, ki naj slepi ljudi doma, kadar zaidejo v notranje politične ali gospodarske težkoče.

Nič ne bi Titu bolj prijalo, kot da bi z indijskim partnerjem igral vlogo posredovalca, pomirjevalca in voditelja sveta v boljše, mirnejše čase. S tem bi se v svetu dvignil njegov ugled in pomen države, doma pa okrepil režim, ker bi bilo lahko prepričati svoje podanike, da se jim ne more bolje goditi kot se jim pod vodstvom modrega svetovnega voditelja Tita.

Vendar je zanimivo, da Jugoslavija titoizma ni nikdar oznanjala. Tega so izumili na Zapadu. Če namreč stoji Jugoslavija na stališču nevmešavanja v notranje zadeve in da naj se vsaka dežela razvija po svoji poti, potem mednarodnega titoizma ne more biti. Zato so se Jugoslovani odpovedali rovarjenju, ki ga pa niti sposobni niso bili, ker so gospodarsko v takšni meri viseli na dobri volji Zapada. Vendar zagarjajo izmenjavo mnenj in izkušenj, kar se lepo sliši, a ima malo pomena.

Srednja pot

V gospodarski in politični stiski je bil Tito prisiljen, da se je naslonil na Zapad. Polagoma je opazil, da je zapadna pomoč mnogo manj nevarna zanj in mnogo bolj prijetna, kot je sprva mislil. Zato je negoval svoje stike z Zapadom in imel po Stalinovi smrti odprta ušesa za vabila Moskve, da je treba odnose normalizirati. Dobro pa čuti, do kje sme. Odklonil je vstop v Atlantsko zvezo, a se tudi ni hotel udeležiti moskovske "evropske konference" niti ni kasneje pristopil k "varšavski" vojaški zvezi. Pri politiki normalizacije vnaprej poudarja, da se ne bo nihče vtikal v notranje zadeve Jugoslavije; in ker to poudarja

ja proti obema blokoma, se ne boji, da se bo komu zameril.

Tito istočasno računa, da bo imel od stikov z Vzhodom gnotne koristi. Z normalizacijo odnosov je dosegel ukinitve sovjetske gospodarske blokade. Satelitske države so v mnogih pogledih naravno tržišče Jugo = slavijske. Poleg tega pričakuje, da mu bodo poplačali škodo, ki jo je Jugoslavija utrpela zaradi blokade (okoli 200 milijonov dolarjev). Obe = nem bo mednarodno pomirjenje omogočilo, da bo Jugoslavija znižala svoje izdatke za oborožitev. Saj je ta uporabljala za obrambo sorazmerno večji del narodnega dohodka kot katerikoli druga država v Evropi izven sovjetskega bloka.

V tem položaju na sredi med dvema svetovoma se titovci po eni strani krčevito oklepajo bajk in dogem dialektičnega materializma, po drugi strani pa jih samo izkušnje vodijo ven iz ozkih dogmatičnih ograj. Čeprav zatrjujejo, da hodijo po poti Marxa in Lenina, so vendar v letih svoje ločitve od Moskve, precej pod vplivom opazovanj na Zpadu spoznali, da noben od njiju ni nezmotljiv. Zato se ukvarjajo s tolikimi novimi poskusi v politiki in gospodarstvu. A čeprav utegnejo po vseh poskusih spoznati, da je končno mogoče boljše živeti brez marksizma, brez njegove doktrine, tega popolnega neuspeha sami nikdar ne bodo priznali, ker bi to bil konec njihove oblasti.

Tito ostaja komunist

Ko se Jugoslavija ni odpovedala marksizmu-leninizmu, je pa odklonila stalinistične metode. V Jugoslaviji proslavljajo oktobersko revolucijo. Kajti kljub priznanju zmotljivosti še vedno verujejo v moč marksizma, v "znanost" marksizma. Mislijo celo, da je njihov komunizem kapitalizmu bolj nevaren, čeprav je uspeh vezan na dolgo dobo. Sovjetski komunizem se je namreč izpridil, ker je z nasilnimi postopki ojačal zapadno protifronto in s tem izgubil izgleda na uspeh. Jugoslavija pa je opustila misel na agresijo, zato so njene komunistične ideje privlačnejše in javnost jih bo končno sprejela. Toda pot do tega je dolga. Za Tita samega je komunizem zaenkrat "ideal, kjer naj bi vsak prejemal le to, kar potrebuje. Do tega je še dolga pot."

Tako pa je Jugoslavija tudi našla zasilno idejno rešitev, ki jo potrebuje njene partije po ločitvi od Moskve, da se more hraniti.

Normalizacija stikov z Moskvo

Najsibo Tito še tak komunist, Rusom popolnoma ne zaupa. Ve da so tam možne spremembe preko noči kot v vsaki diktaturi. Ve, da bi lahko odletela tudi njegova glava, če bi se dal zapeljati predaleč. Ne more pozabiti, kako naglo je umrl Dimitrov, ko se je odzval povabilu v Moskvo. Tudi Tita so klicali - v Moskvo in Bukarešto, preden so ga izobčili. Tudi to tudi ni pozabil tragične usode svojih osmih predhodnikov na mestu generalnega sekretarja KPJ. Ob likvidaciji zadnjega, Gorkiča, je celo sam sodeloval. Zato se idejno, partijsko, Tito nikdar ne bo podredil Moskvi. Če bo Moskva popustila na celi črti, bo voljan sodelovati, toda samo na enakopravni osnovi.

Zato poti nazaj v Kominformo ni. To bi bila idejna in stvarna kapitulacija. Obenem je Kominform tako razvpit, da bo po jugoslovanskih predvidevanjih moral priti do njegovega razpusta. Pač pa ni izključeno, da Jugoslavija ne bi nasprotovala nekakšnemu mednarodnemu tajništvu komunističnih partij, tako nekako kot ga imajo socialistične stranke. Toda za Jugoslavijo bi moglo biti takšno tajništvo sprejemljivo samo, če so vse njegove članice resnično samostojne, neodvisne. Zato bi se morala takšna internacionala v naprej odpovedati agresivnosti. V takem primeru bi tudi satelitske partije postale neodvisne in dan bi bil pogoj za enakopravno sodelovanje z jugoslovanskimi komunisti.

Tito je mnenja, da se doslej Rusija ni odrekla svojim osnovnim ciljem. Ti so ostali isti, dasi ni več carjev. Že njim je delala preglavice močna Nemčija in že zanje je bil težak problem štirih morij, ki obdajajo Rusijo in jo praktično drže zaprto pred svetom. Ker ima torej takšna ruska ekspanzionistična politika, ki je dosegla svoj višek za časa

Stalina, malo zveze s pravim marksizmom, kot ga razume Tito, zato se po jugoslovanskem mnenju mešata v Moskvi čisti ruski imperializem s komunistično doktrino.

Ni izključeno, da je Tito prigovarjal Rusom, naj zares priznajo satelitom neodvisnost. Domnevno je pri tem modroval, češ da se bo po tem, ko ne bo več strahu pred agresivnostjo, Zapad sprijaznil z nekim neodvisnim komunizmom kot se je z jugoslovanskim. Čisto verjetno bi to bila tudi Titova želja, ker je le ostal komunist in si gotovo ne želi propasti komunizma nikjer na svetu. Ima pa seveda tudi svoje načrte: laže mu bo življenje ob neodvisnih komunističnih sosedih kot pa ob sovjetski velesili, ki obvlada politično in gospodarsko večino držav, ki mejijo na Jugoslavijo. In laže bo z njimi trgoval in morda celo uresničil svoj sen o balkanski federaciji.

Sedanja sovjetska popustljivost je lahko samo taktična. Rusija je namreč, kot to gledajo Jugoslovani, zašla s svojo agresivno politiko v slepo ulico in postajala vedno bolj osamljena. Končno so glasovi nevtralcev v Aziji in Afriki doseglo to, česar samo zapadno orožje ni moglo. Tako je morala Sovjetska zveza zaradi svoje slabosti pred svetovnim javnim mnenjem spremeniti svojo taktiko.

Polom stalinske politike je prisilil Stalinove naslednike, da so spremenili svojo taktiko in v Jugoslaviji priznali, da so ji delali kri vico. Toda v svoji glavi imajo lahko še vedno svoje skrite načrte. In te možnosti Tito ne sme pozabiti, če mu je življenje drago.

(Prihodnjič: TITO V OČEH MOSKVE)

RAZMIŠLJANJE OB SESTANKU V ŽENEVI

Kam gre Rusija, kaj se skriva za njeno "koeksistenco", ki jo propoveduje, ali je kakšna razlika med Stalinom in njegovimi nasledniki, ali gre za kakšno bistveno spremembo v ruski politiki? Na ta vprašanja bi Zapad rad dobil jasen odgovor. Nič ni čudno, da si zapadni državniki želijo srečanja s sovjetskimi v Ženevi, da bi mogli iz prvega vira doznati, za kaj dejansko gre.

Težko je reči, da bi svet malo vedel o Rusiji. Saj je bilo zadnja leta napisanih vendar toliko knjig o njej. Tako ne gre toliko za znanje kot predvsem za to, da svet ne razume, ne dojame ruske duše. In z njo ne dojame monumentalne preobrazbe, ki jo je izvršil stalinizem v teku ene generacije, ko je Rusijo lesenega pluga dvignil na raven druge industrijske dežele sveta. Toda ta tehnična revolucija se je istočasno odražala tudi v ruski psihi, kajti nemogoče je, da bi industrializacija takega obsega ne imela nobenega vpliva na socialni sestav prebivalstva v vseh njegovih odtenkih.

Ko sem v tednu pred ženevsko konferenco blodil po mestni knjižnici in iskal primerne čtivo, se mi je oko ustavilo na "Rusiji po Stalinu". Je to drobna knjiga Isaaca Deutscherja, poljskega žida in nekdanje komuniste, ki so ga izključili iz partije za časa Stalinovih čistk. Na Zapadu ga smatrajo za avtoriteto glede sovjetske Rusije. V omenjeni knjigi razpravlja o Rusiji po Stalinovi smrti, kjer zaključuje, da gre zdaj za reformacijo stalinizma in da v obstoječih prilikah ne more biti govora o kakšni protirevoluciji. Pri tem se sklicuje na ruske begunce po drugi svetovni vojni, - ukrajinskih predvidoma ni upošteval, - med katerimi se najmočnejša grupa sama naziva "Leninova stranka", kot je o tem poročal ruski begunski tisk. Protirusko razpoloženi časnikarji so opozarjali, da je vsaj dobra polovica ruskih beguncev vključena v to "stranko", čeprav so podvrženi strahu, da jih bodo označili za sovjetske agente.

V tej "Leninovi legendi", celo med begunci, vidi Deutscher potrdilo, da je spomin na Lenina preživel Stalinov kult, vidi željo, da je treba "sovjetsko demokracijo" preroditi in obstoječi red v Sovjetski zvezi reformirati, ne pa uničiti.

V zvezi s tem navaja dogodek o srečanju med generalom Vlasovom in Nemci, kot ga ke popisal generalov adjutant. Vlasov je hotel svetovati

ANGLEŽ NA HRVATSKEM

Za "Elizabeto Slovensko" (KT 166) je **MANCHESTER GUARDIAN** objavil zapiske nekega dopinsika s poti po Hrvatski. Takole pričenja:

"Jugoslovana, ki so ga leta 1945. porinili v zapor, ker je kričal "Doli s Stalinom!", in je ob svoji izpustitvi leta 1950. zavpil "Živel Stalin!", pa se je spet znašel za novih pet let za zapahi, bodo morali kmalu izpustiti. Upam, da bo to pot prej proučil zadnje dogodke, preden si bo spet upal javno izražati svoje mnenje. Morda pa je to moje upa = nje povsem zastonj, kajti ta izmišljena oseba je gotovo morala biti Hrvat - eden tistih ognjevitih, glasnih, nedoslednih, ljubeznivih, neodgovornih in gostoljubnih ljudi."

Ustavili smo se v Karlovcu, trgovskem, uparvnem in industrijskem središču pokrajine. Tam hite zgodaj zjutraj okoliške kmetice v mesto, da bi prodale svoje poljedelske proizvode; takoj za njimi pa navale na odprti trg gospodinje; čim bolj zgodnje bodo, tem boljši bo kup. Obiskali smo nekaj šol. Ker nimajo nobene verske vzgoje v njih, se nam je zdelo smešno posnemanje svetopisemskih izrekov, ki so jih zapisali na tablo: "Tito ljubi otroke" ali "Tito vzame male k sebi na kolena". Titov portret je seveda povsod pričujoč, ne samo v šolah. Stanovanjske prilike so slabe. Ni govora o kakšni prazni sobi; če pride obiskovalec, mora pač nekdo spati v delovni sobi, v kuhinji ali pa kopalnici. Pač pa je nekaj privlačnih novih hiš, ki so jih zgradile tovarne za svoje delavce, čeprav sama arhitektura ni nič posebnega.

Hrvat ni toliko materialističen kot smo Angleži. Če ima jesti, piti, pa priliko za klepetanje, na kar je navajen, potem ga ne skrbi toliko, če česa ne more kupiti, kakor bi se razburjali mi. Po drugi stvari pa je stvar debate, če je zato bolj veren, ker je manj materialističen. Dasi obisk cerkva ni omejen, je za njihovega obiskovalca težko napredovanje v službi ali poslu; to velja zlasti za katoliško Hrvatsko, kjer smatrajo katoličane, da so lojalni izven lastne domovine. Pravoslavna in katoliška cerkev se gledata preko trga; potem ko ob delavnikih in nedeljah zvonovi odzvone, lahko vidite ljudi vstopati in odhajati iz njih. Toda če je več ljudi pred kinodvoranami, ni to za Karlovac nič posebnega.

Kino skrbi namreč za nadomestni stik z zunanjim svetom, kajti valutne omejitve ne dovoljujejo potovanja v inozemstvo. Zapadni filmi so priljubljeni, angleški bolj kot ameriški, ker jih ljudje lažje razumejo. (Za "Rimske počitnice" so na široko poročali, da so bile v Angliji prepovedane.)

Kot rečeno na začetku, mesto oživi s prvimi znaki svetlobe. Vendar pa nekateri predeli niso mogli dolgo preživeti v spanju, kajti "kafane" so priljubljeni kraji, kjer je mogoče jesti, piti, plesati, peti, razgovarjati - in igrati šah. Ali ni mar šahovsko polje hrvatski grb? Toda celo sem je prodrla politika, - če ni morda bila to vera? Kajti "škofa" tam zdaj nič več ne imenujejo škofa ampak "lovca". (Ob tem zaključku pa je piscu gotovo spodrsnilo. Kajti pri nas "tekača" niso nikoli imenovali "bishop", kot ga nazivajo v Angliji.)

Tič

Nemcem, kako lahko porazijo Stalina. Zanj je bila možna le ena pot, da si pridobe zaupanje ruskega ljudstva; to je, da mu dopovedo, da je Stalin izmaličil in ponaredil Leninov nauk in da je prišel čas, ko je treba obnoviti pravo leninsko republiko delavcev in kmetov. Ruskemu narodu je treba dopovedati, da mislimo pričeti znova, nadaljevati tam, kjer je nehal Stalin. Če bi ta še živel, bi bilo vse drugače. 'Stalina je treba vreči s pomočjo Lenina.' - Seveda je bilo to za Nemce nekaj nezaslišane, zaključuje Deustcher, da bi se sklicevali na Lenina, tistega Lenina, ki so ga pred petindvajsetimi leti v zaplombiranem vagonu poslali v Rusijo, da bi podminiral carizem. Nemci niso dojemali, za kaj dejansko gre v Rusiji. Zato je njihova propaganda na Vzhodu doživela tako popoln poraz.

(zps)